İSLÂMİ FİNANS UYGULAMASI OLARAK KARZ-I HASEN

Salih Mehmet MALLI

Müsiad Ankara Şubesi
Başkan Yardımcısı

İslâm Medeniyeti'nin zirvede olduğu zamanlarda sıkça uygulanan Karz-ı Hasen; faizsiz, menfaat güdülmeksizin Allah (c.c.) rızasının gözetildiği borç verme işlemi olarak tanımlanmaktadır. Müslümanların Allah'ın ipine sarılmayı bırakması, tefrikaya düşmesi, zamanın ilmini, fennini takip etmemesi sebebiyle İslâm Medeniyeti zirveden düşmüş, insanlığa alternatif olarak sunduğu iktisat modellerinden olan Karz-ı Hasen uygulaması da unutulmaya yüz tutmuştur.

Bizlere düşen zirvedeyken insanlığın, barışın, esenliğin garantörü olan kadim medeniyetimizin uygulamalarını tekrar toplumumuzda canlandırarak, medeniyetimizi şanlı mazimizdeki gibi hakettiği yere oturtmaktır.

İslâm iktisadı anlayışında para vb. ürünlerin emtia olarak değerlendirilmemesi nedeniyle kredilendirmeye konu olmamakta, dolayısıyla bu ürünlerden nemalanmaya izin verilmemektedir. Para; mal ve hizmet alışverişini sağlayan bir araç olup satışı yasaklanmıştır. Ancak İslâm iktisadının kuşatıcı iktisadi anlayışı, faaliyetlerde mal ihtiyacından farklı olarak gerekli görülen nakit ihtiyacının karşılanması adına "Karz-ı Hasen" yöntemini önermektedir.

KARZ-I HASEN KAVRAMI

Karz-ı Hasen iki farklı kelimenin birleşiminden oluşmaktadır. Karz kelimesi ödünç verilen mal anlamına gelmektedir. Bir kimsenin nakit veya mekilat (buğday, arpa gibi kilo ile ölçülen) varlığını bilahare misli ile geri almak kaydıyla başka bir kişiye ödünç vermesine karz veya ikraz denilmektedir. Hasen ise sözlükte "latif, iyi, güzel ve hoş" manalarına gelmektedir. Bu iki kelimenin bir araya gelerek oluşturduğu Karz-ı Hasen ise Allah (c.c.) rızasını kazanmak maksadıyla herhangi bir menfaat beklemeksizin ihtiyacı olan kişiye verilen borcu ifade etmektedir. Karz-ı Hasen uygulaması dünden bugüne müslümanların sıkıntılı dönemlerinde birbirlerine yardım etmelerine, dertleriyle hem dert olmalarına ve karşılıklı muhabbetin artmasına aracı olmaktadır. İslâm dini öğretileri incelendiğinde, müslümanın diğergâm davranması ve içtimai düzen içerisinde yardıma muhtaçlara ulaşmada yarışılması noktasında ciddi emirler yer almaktadır.

Karz-ı Hasen; ihtiyacı olan müslümanların yanlış seçeneklere başvurarak faiz gibi İslâm'da haram kabul edilen yanlış yollara başvurmasını engelleyici bir fonksiyon ifa etmektedir. Borç verecek kişi için ise verdiğinin karşılığının ahirette ve dünyada kat kat alınacağı bir fırsat olarak anlaşılmaktadır. Klasik ekonomideki biriktirerek, saklayarak veya artırarak nemalanma anlayışının tersine Karz-ı Hasen'de vererek, teberru ederek arttırmak anlayışı hâkimdir. Genel İslami bir kabul de olan bu anlayış Yunus Emre'nin divanında "Paylaştığın senindir, biriktirdiğin değil" olarak tezahür etmiştir. Bu artıştan kasıt hem dünyevi hem de uhrevi berekettir. Karz-ı Hasen uygulaması da bu önemin tezahürü bir müessese olarak kabul edilmektedir. Karz-ı Hasen, müslümanları faize bulaşmaktan alıkoyarak müslümanlar arasında vacip olan yardımlaşma kültürüne katkı sağlamakta ve müslümanlar arası ünsiyetin oluşmasına yardımcı olmaktadır.

Karz-ı Hasen ifadesi Kur'ani bir kavram olup Allah (c.c.) tarafından takdir edilen mecazi bir terminolojidir. Allah (c.c.) Teâlâ, darda olan müslümana finansal sıkıntısı geçene değin ödünç ve geri ödemede mühlet verilmesini zatına verilen ödünç olarak anlaşılması gerektiğini bildirmiştir.

Karz muamelesi İslâm'da Kur'an, sünnet ve icma ile övülen bir muameledir. Hatta menfaatsiz borç vermenin gerçek ve ivedi bir ihtiyacı giderecek olması sebebiyle sadakadan daha hayırlı olduğuna inanılmaktadır.

Bakara Suresi 245. ayette "Kim Allah'a (c.c.) (karşılık beklemeden) güzel bir borç verirse, Allah (c.c.) da o borcu kendisine kat kat fazlasıyla öder. (Rızkı) Allah (c.c.) daraltır ve genişletir. Ancak O'na döndürüleceksiniz".

Öncelikli olarak Karz-ı Hasen'in karşılığının kat kat verileceği vaadi ön plandadır. "Kat kat" ifadesi İslâm iktisadı uzmanlarınca iki farklı şekilde yorumlanmıştır. Birincisi; ahirette karşılığını almak, ikincisi ise ahiretle birlikte dünyevi olarak da verilen borcun bereketleneceği şeklindedir.

MÜSİAD VE KARZ-I HASEN SANDIĞI

"Bütün insanlığın kurtuluşu olmayan bir çözüm, bizim de çözümümüz olamaz" şiarıyla kurulan MÜSİAD, bir taraftan "Yüksek Ahlak, Yüksek Teknoloji"yi savunurken diğer taraftan toplumumuzun sıkıntılarına çözüm arayan dinamik bir sivil toplum örgütüdür.

"Aile küçük bir devlettir, devlet de büyük bir ailedir" mottosundan hareketle bir sivil toplum örgütü de küçük bir devlettir. Dolayısı ile bir sivil toplum örgütü ilk önce kendi üyelerinin sıkıntılarına çözüm bulmalı ki, bulduğu bu çözümü topluma örnek olarak sunabilsin.

2017 yılında sıkıntıya giren üyelerine borç vermek üzere kurulan Müsiad Karz-ı Hasen sandığı özellikle 6 Şubat Maraş depremleri akabinde bölgedeki sıkıntıya giren üyelerine borç vererek derman oldu.

MÜSİAD medeniyet iddiası olan kişilerin bir araya gelerek oluşturduğu bir dernektir. İslam Medeniyeti'nin unutulmaya yüz tutmuş uygulamalarını da gün yüzüne çıkartarak, kendi içinde uygulayarak, akabinde toplumun önüne çıkartmak MÜSİAD'ın bir görevidir.

İlk önce kendi ailemizde, akrabalarımızda, yakın çevremizde vakfımızda, derneklerimizde Karz-ı Hasen sandıklarını oluşturmalı, geliştirmeli ve çoğaltmalıyız. Akabinde dalga dalga yayılarak kendi ülkemizde, daha sonra bütün İslâm coğrafyasında Karz-ı Hasen uygulamalarını yaşatmalıyız.

Hz. Peygamber (s.a.v), İbn-i Mace'den rivayetle Karz-ı Hasen'le ilgili şöyle buyurmuştur. "Miraç gecesinde cennetin kapısı üzerinde şu ibarenin yazılı olduğunu gördüm: Sadaka on misliyle mükâfatlandırılacaktır. Ödünç para ise on sekiz misliyle mükâfatlandırılacaktır. -Ey Cibril! Ödünç verilen şey ne sebeple sadakadan daha üstün oluyor? -diye sordum. -Çünkü, dilenci (çoğu zaman) parası olduğu halde sadaka ister ancak borç isteyen kişi ise ihtiyacı sebebiyle talepte bulunur- dedi."

MÜSİAD KARZ-I HASEN